

Berane - kulturna ruta

1. Glavna ulica
2. Stari grad
3. Polimski muzej
4. Kuća vojvode Gavra Vukovića
5. Manastir Đurđevi Stupovi
6. Spomenik na Jasikovcu
7. Manastir Šudikova
8. Manastir u Kaludri
9. Džamija u Petnjici
10. Petnjički kraj

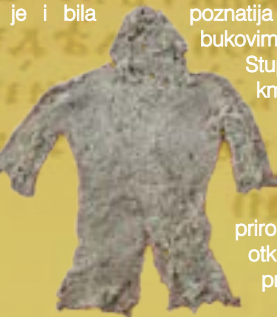
Glavna ulica

Najbolji način da upoznate grad je da, kao i svaki pravi Beranac, prošetate predveče čuvenim beranskim korzom. Prostrana i neuobičajeno široka, glavna ulica bila je i ostala središte svih zbivanja. Projektovao ju je turski arhitekta Rizvan beg, tek svršeni student arhitekture sa Sorbone, po ugledu na pariske bulevare. Ovdje je otvorena prva apoteka, prva benzinska pumpa, prvi hoteli i hanovi. Tu su se nalazile najbolje pekare i čevabdžinice, nekoliko kafana i brojne zanatske radnje. I danas je glavna ulica poznata po mjestima gdje možete da uživati u tradicionalnim specijalitetima: bureku, pastrmci sa roštilja, slatkom kačamak, ali i u poznatom beranskom gostoprinstvu.

Stari grad

Ovdje, na širokom platou tik uz glavnu ulicu, nekada se nalazio begluk – glavni gradski trg i pijaca. Tu su se prodavale razne vrste žitarica, mljeko, voće i povrće, a u okolnim dućanima mogli su se kupiti različiti manufakturni proizvodi. U blizini su se nalazili hanovi gdje su trgovci uz kafu ugovorali poslove. Na zapadnoj strani begluka, 1883. godine, podignuta je vakufska kuća, spoj tradicionalne i orijentalne arhitekture, sa pet drvenih stubova i dva polukružna drvena luka u prizemlju. Sastavni dio vakufske kuće bile su čuvene gradske česme zbog kojih je i bila poznatija kao „kuća kod česama“. Do njih je voda dolazila bukovim čunkovima sa manastirskog vrela kod Đurđevih Stupova. Bio je to prvi gradski vodovod dugačak 2 km.

Polimski muzej

Preko 9000 eksponata iz arheološke, etnografske, numizmatičke, heraldičke, prirodnjačke i umjetničke zbirke Polimskog muzeja otkriće vam kako je izgledao život u Polimlju od praistorije do današnjih dana. Alatke od jelenskih

rogova, ogrlica od vučjih očnjaka, ukrasi od ćilbara i unikatna pancirna košulja iz krstaških ratova, samo su dio bogate arheološke zbirke koja prati razvoj ovog kraja još od mezolita. Nošnje, nakiti i predmeti za svakodnevnu upotrebu čine srž etnografske zbirke koja najbolje ilustruje kako su izgledali i kako su živjeli stanovnici ovih krajeva.

Kuća Gavra Vukovića

Vojvoda Gavro Vuković (Lijeva Rijeka, 1852 – Berane, 1928) bio je dugogodišnji ministar spoljnih poslova Crne Gore i utemeljivač moderne crnogorske diplomatije. Sin poznatog crnogorskog glavar Milijana Vukova Vešovića, bio je prvi školovani pravnik u Crnoj Gori. Uspješno je vodio crnogorsku diplomatiju u teškim pregovorima o razgraničenju sa Osmanskim carstvom. Iza sebe je ostavio preko hiljadu strana „Memoara“ u kojima je napravio prikaz spoljne politike Crne Gore sa kraja 19. i početka 20. vijeka. U prizemlju spomen kuće vojvode Gavra Vukovića nalazi se radna soba sa bibliotekom, u kojoj se čuvaju njegove lične stvari i brojni rukopisi.

Manastir Đurđevi Stupovi

Manastir Đurđevi Stupovi jedan je od najznačajnijih i najstarijih manastira u Polimlju. Podignut 1213. godine kao zadužbina župana Stefana Prvoslava, u njemu je Sveti Sava uspostavio budimljansku episkopiju. Uprkos činjenici da je pet puta paljen i razaran, manastir je uspio da se održi, ostajući centar duhovnog i političkog života pravoslavnog stanovništva za vrijeme turske vlasti. Za freske Đurđevih Stupova kažu da su „u ljutim ranama“ jer je najveći broj prvobitnog freskopisa iz 14. vijeka stradao u čestim napadima na manastir. Na onome što je ostalo prepoznaje se ruka darovitih dečanskih majstora. Jednobrodna crkva posvećena Svetom velikomučeniku Georgiju pripada arhitekturi kakva se do tada razvijala u primorju u 11. i 12. vijeku.

Spomenik Slobode

na Jasikovcu

Najljepši pogled na grad pruža se sa brda Jasikovac, omiljenog izletišta Beranaca koje se nalazi na samo kilometar od centra grada. Tu su Turci posle boja na Rudešu 1862. godine podigli svoje vojno utvrđenje i sa njega kontrolisali okolno stanovništvo. Danas se na Jasikovcu nalazi spomenik Slobode posvećen žrtvama oslobođilačkih ratova. Ovaj neobični spomenik visok 18 metara, okružen je sa 40 granitnih blokova na kojima je sa više od 10.000 slova ispisana istorija Polimlja.

Budimljanin. Turski osvajači zapalili su manastir 1738. godine, a njegovo obnavljanje započelo je 2005. godine. U blizini manastira nalazi se izvor nazvan Sveto vrela koji se i po nekoliko puta dnevno pojavi i nestane pod zemljom. Legenda kaže da je ova ljekovita voda pomogla i oslijepjelom kralju Stefanu Dečanskom. Nedaleko od manastira u Tifranskoj klisuri, nalazi se spomenik kralju Aleksandru Karađorđeviću podignut 1929. godine.

Manastir Kaludra

Na devetom kilometru od Berana, u selu Kaludra, okružen bogatim šumama i visokim planinama, nalazi se manastir Svetog Luke. Podignut u 14. vijeku, za vrijeme Nemanjića, vjeruje se

Nastanak grada

Temelje varoši Berana postavio je Mehmed beg Bahtijarević-Jajčanin vojni zapovjednik i gradski kajmakam. Posle bitke na Rudešu 1862. godine, turska vojska podigla je utvrđenje na Jasikovcu, a potom i drveni most na Limu i kasarne i konjušnice na lijevoj obali rijeke, na mjestu gdje se danas nalazi bolnica. Dolaskom zanatlija i trgovaca iz Bijelog Polja, Nikšića, Peći i drugih krajeva Crne Gore, naselje se brzo i stihijski širilo. Mehmed beg Jajčanin i sam je uticao na uređenje i razvoj grada određivši pravce i širine ulica. Kada je umro 1896. godine, na njegovoj dženazi – posljednjem ispraćaju, po prvi put su prisutvovali stanovnici obje vjeroispovijesti.

Beranski korzo

Kažu da je beranski korzo star koliko i sam grad. Neuobičajeno široka glavna ulica kao stvorena je da se njom prošetaju, naprave nekoliko krugova, „vide i budu viđeni“, za tu priliku dotjerani šetači. Tradicionalno su sredinom ulice šetali stariji, „ozbiljniji“ ljudi, sa desne mladi Beranci, a sa lijeve mladi iz okoline grada. Korzo je uvijek bio veoma važan dio gradskog života, pa se tako u periodu kada je glavna ulica bila otvorena za saobraćaj, sa jednom kolovoznom i dvije pješačke trake, od 17 do 22h ona zatvarala za saobraćaj i pretvarala u gradsko šetalište. Korzo se, kao i sam grad, vremenom mijenjao. Krajem 20 vijeka glavna ulica je popločana, a brojni kafici otvoreni sa obje strane ulice. Iako je sada prostor za šetnju smanjen, Beranci nisu napustili svoj korzo, samo su ga drugačije organizovali. Sada se od 18h do 21h ulicom šetaju stariji ljudi i roditelji sa djecom, a od 21h pa nadalje okupljaju se mladi.

Ivangrad

Nakon Drugog svjetskog rata, 1949. godine, Berane mijenja ime u Ivangrad, po narodnom heroju iz Crne Gore, Ivanu Milutinoviću. Istaknuti komunisti i revolucionar Ivan Milutinović učestvovali su u organizovanju partizanskih odreda širom zemlje. Nakon 43 godine, referendumom je odlučeno da se gradu vrati stari naziv Berane.

Dobro došli!

Nalazite se u Beranama, gradu na Limu okruženom obroncima visokih planina sa bajkovitim ledničkim jezerima. I dok uživati u svježem vazduhu i idiličnim planinskim prizorima, ne zaboravite da se nalazite u kulturnom središtu Polimlja naseljenom još od praistorije.

Kulturna ruta Berana vodi vas do najzanimljivijih mjesta u gradu, na kojima ćete otkriti kako se nekada živjelo na begluku, kako je preživio manastir koji je pet puta paljen i obnavljan, zašto treba da napravite par krugova beranskim korzom, kako je izgledala pancirna košulja iz doba krstaških ratova, i gdje je to sakrivena pećina sa blagom. Moći ćete da vidite i kako izgleda jedina trospratna džamija u Crnoj Gori i pročitate istoriju Polimlja ispisanu na 40 granitnih blokova.

ZAKORAČITE U ISTORIJU BERANA!

Više informacija o kulturnoj ruti i pomoć u organizaciji ture možete dobiti u Turističkoj organizaciji Berane

Radno vrijeme:
radnim danima: 08h do 16h

Adresa: Mojsija Zečevića 8

Tel/fax: +382 (0) 51 236 664
Email: toberane@t-com.me
Web: www.berane.travel

Iako ne postoji obilježena biciklistička staza, čitavu trasu rute, moguće je obići planinskim biciklom.

da ga je freskopisao čuveni pop Strahinja iz Budimlja. Razoren je i zapustio u 17. vijeku u doba turske vladavine. Posle tri vijeka manastir je 2001. godine, obnovljen i oslikan. U blizini manastira nalaze se teško pristupačne pećine isposnice, u kojima su tokom srednjeg vijeka živjeli i pripremali se za monaški život kaluđeri isposnici. I danas se mogu prepoznati tragovi njihovog obitavanja kao što su sjedišta uklesana u stijeni.

Džamija u Petnjici

Jedina trospratna džamija u regionu nalazi se u Petnjici. Na dvadesetak kilometara od Berana, naići ćete na jednu od najvećih džamija na Balkanu, jedinstvene arhitekture sa drvenim, ručno rezbarenim stubovima. Podignuta kao mala seoska džamija, više puta je dograđivana i obnavljana prilozima građana, da bi sa sadašnjom površinom od 550m² mogla da primi i do 1200 vjernika. U narodu postoji predanje da je kamen za njenu izgradnju donešen sa džamije koja se nalazila u srednjevjekovnom utvrđenju Bihor.

Petnjički kraj

Na 700 metara nadmorske visine, u dolini rijeke Popče, nalazi se varoš Petnjica, središte Gornjeg Bihora. Petnjički kraj poznat je po jabukama i izvorskoj vodi, a najviše po bogatoj istoriji. Naseljen još u bronzanom dobu, na arheološkom lokalitetu Torine čuva ostatke jedne od najznačajnijih neolitskih kultura u Crnoj Gori. Tu je pronađena i jedinstvena ženska figurina stara 5000 godina. Na brdu Gradina nalaze se ostaci srednjevjekovnog grada Bihora, koji je tokom srednjeg vijeka i turske vladavine dominirao ovim dijelom Polimlja. Za ovaj kraj vezane su i mnoge legende, a najzanimljivija je ona o Brativiru, vodopadu neizmjerne ljepote, iza koga kažu da se krije pećina sa blagom.

Turistička organizacija Berane

Adresa: Mojsija Zečevića 8
Tel./Faks: +382 (0) 51 236 664
Email: toberane@t-com.me
Web: www.berane.travel

Hoteli

Hotel "IL SOLE" ****
Tel: +382 51 231270 / Fax: +382 51 231 320
E-mail: hotelisole@t-com.me
Polimska 71, Berane

Prenosište Vidikovac ***
Dušana Vujoševića 1
Tel: +382(0) 51 233 971

Lukas Hotel ***
Milorada Jovančevića bb
Tel: +382 (0) 78 108 142 / +382 (0) 67 611 766
E-mail: lukascg@t-com.me

Motel Buče
Buče
Tel: +382 (0) 78 104 410
+382 (0) 67 416 395

Hotel S ***
Mitropolita Pajsije bb
Tel: +382 (0) 51 232 031 / +382 (0) 69 085 167
E-mail: divoprex@t-com.me

Hotel Pešić
Jelovica b.b
Tel: +382 (0) 69 042 522
+382 (0) 67 535 753

Restorani nacionalne kuhinje

Restoran Etna - Polimska 71
Tel: +382 (0) 51 233 776

Restoran Ambiente - Mojsije Zečevića bb
Tel: +382 (0) 68 527 056
E-mail: ambiente.berane@gmail.com

Restoran Dva jelena - Svetosavska bb
Tel: +382 (0) 67 853 693
www.bonvivan.me

Slatki kačamak

Kaçamak je tradicionalno jelo od pšeničnog i kukruznog brašna, karakteristično za mnoge planinske krajeve. Slatki kačamak, je slatkiš koji možete da nađete samo u Beranama! Zato ne propustite priliku da probate ovaj specijalitet od šampite i sladoleda koji možete da nađete u mnogim beranskim poslastičarnicama.

Kako stići - Transport

Avio transport: najbliži aerodrom je u Podgorici (150 km)

Voz: Željeznička stanica u Bijelom Polju (35 km),
www.zcg-prevoz.me

Autobus: dobro povezan autobuskim linijama sa svim gradovima u regionu. Autobuska stanica Berane +382 (0) 51 234 828

Automobil: Magistralnim putem od Podgorice (144 km), od Bijelog Polja (35 km), od Beograda (350 km), od Nacionalnog parka Biogradska gora (70 km), od Nacionalnog parka Prokletije (50 km)

KULTURNARUTA

Berane